



บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อ เสนอแนะ

การ เสนอผลการวิจัยในบทนี้ ผู้วิจัยได้สรุปสาระของการวิจัย โดยแบ่ง เป็นวัตถุประสงค์ ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อ เสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. เพื่อ เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย ตามตัวแปรต่าง ๆ คือ เพศ คณะวิชา สถานภาพการสมรส ภูมิลำเนา สถานภาพ การทำงาน และรายได้
3. เพื่อศึกษาปัญหาด้านการเงินของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2531 ระดับปริญญาโทบัณฑิต จำนวน 2,323 คน ระดับดุษฎีบัณฑิต จำนวน 63 คน และนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่สำเร็จการศึกษา เมื่อปีการศึกษา 2530 จำนวน 770 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรทั้งหมด
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วยเนื้อหา สองตอนคือ ตอนที่หนึ่ง เป็นภูมิหลังและปัญหาด้านการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่สอง เป็น แบบสอบถามรายละเอียดเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย รวม 10 ประเภท
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ใช้เวลาทั้งสิ้น 6 สัปดาห์ หลังจากผู้วิจัยได้พยายามติดตามให้ตอบแบบสอบถามถึง 2 ครั้งแล้ว ได้แบบสอบถามกลับคืนมาในระดับ ปริญญาโทบัณฑิต จำนวน 1,449 ฉบับ หรือร้อยละ 62.38 ระดับปริญญาดุษฎีบัณฑิต จำนวน 34 ฉบับ หรือร้อยละ 53.97 และนิสิตที่สำเร็จการศึกษาแล้ว จำนวน 380 ฉบับ หรือร้อยละ 43.18

4. การวิเคราะห์ข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและค่าสถิติต่าง ๆ โดยอาศัยคอมพิวเตอร์ ตามโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ SPSS (The Statistical Package For Social Sciences)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ตลอดจนปัญหาด้านการเงินของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย สรุปได้ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับปริญญาโทบัณฑิต ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิงจำนวน 777 คน หรือร้อยละ 53.6 ซึ่งมากกว่าเพศชาย คณะที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุดอันดับแรก คือ คณะครุศาสตร์ จำนวน 326 คน หรือร้อยละ 22.5 คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จำนวน 222 คน หรือร้อยละ 15.3 และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 205 คน หรือร้อยละ 14.1 เมื่อแยกตามสาขาวิชา ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด คือ สาขาสังคมศาสตร์ จำนวน 835 คน หรือร้อยละ 57.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากยังเป็นโสด คือ มีจำนวนถึง 1,210 คน หรือร้อยละ 83.5 เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ จำนวน 840 คน หรือร้อยละ 58.0 ด้านสถานภาพการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ที่ทำงานแล้วร้อยละ 66.0 ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ทำงานรับราชการ (จำนวน 539 คน หรือร้อยละ 37.2 ของจำนวนทั้งหมด) ด้านรายได้ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาท ต่อเดือน จำนวน 751 คน หรือร้อยละ 51.83 ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ ส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งมีจำนวน 746 คน หรือร้อยละ 51.5 รองลงมาคืออยู่บ้านเช่าหรือหอพัก และอยู่บ้านญาติพี่น้อง

สำหรับในระดับดุษฎีบัณฑิต ผู้ตอบแบบสอบถามเพศชาย และหญิงมีจำนวนเท่ากัน เป็นนิสิตบัณฑิตคณะครุศาสตร์ จำนวน 26 คน คณะวิศวกรรมศาสตร์ 2 คน และคณะอักษรศาสตร์ 6 คน ร้อยละ 64.7 แต่งงานแล้ว และมีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ จำนวนร้อยละ 55.9 ส่วนใหญ่ทำงานแล้วและรับราชการจำนวน 26 คน และมีรายได้มากกว่า 4,000 บาท จำนวน 32 คน หรือร้อยละ 94.1 คนแน่นอนที่ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่พักอาศัยอยู่บ้านตนเอง นอกนั้นอยู่บ้านเช่าหรือหอพัก และอยู่บ้านญาติพี่น้อง มากรองลงมา

ส่วนผู้ตอบแบบสอบถามที่สำเร็จการศึกษาแล้ว เป็นชายจำนวน 203 คน หรือร้อยละ 53.4 คณะที่มีผู้ตอบแบบสอบถามมาก 3 อันดับแรก คือ คณะครุศาสตร์ จำนวน 147 คน หรือร้อยละ 38.7 คณะวิศวกรรมศาสตร์ จำนวน 53 คน หรือร้อยละ 13.9 และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จำนวน 38 คน หรือร้อยละ 10.0 นับว่าเป็นผู้ตอบแบบสอบถามสาขาสังคมศาสตร์มากที่สุด คือ จำนวน 226 คน หรือร้อยละ 59.5 มีผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นโสดจำนวน 294 คน หรือร้อยละ 77.4 ผู้ตอบแบบสอบถาม มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดจำนวน 200 คน หรือร้อยละ 52.6 ส่วนใหญ่ร้อยละ 80 เป็นผู้ทำงานแล้ว และมีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาท จำนวน 213 คน หรือร้อยละ 56.05 ในด้านที่พักอาศัยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากพักอาศัยอยู่กับบิดามารดาร้อยละ 42.4 นอกนั้นอยู่บ้านเช่า หรือหอพักร้อยละ 24.7 และอยู่บ้านญาติพี่น้อง ร้อยละ 17.9

2. ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระดับปริญญาโทบัณฑิต นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษารายหัวต่อปี จำนวน 49,914.64 บาท โดยคิดเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรง รายหัวต่อปีจำนวน 10,215.00 บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวรายหัวต่อปี จำนวน 39,699.64 บาท

เมื่อจำแนกตามคณะและสาขาค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยแต่ละคณะ โดยเรียงลำดับจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด และเปรียบเทียบกับค่าใช้จ่ายส่วนที่รัฐลงทุน ผลปรากฏดังนี้

คณะ	ค่าใช้จ่ายเพื่อ การศึกษาโดยตรง รายหัวต่อปี	ค่าใช้จ่ายส่วน ตัวรายหัวต่อปี	ค่าใช้จ่ายใน การศึกษา รายหัวต่อปี	ค่าใช้จ่ายที่ รัฐลงทุน*
ทันตแพทยศาสตร์	9,350.00	51,636.00	60,986.00	166,568
ครุศาสตร์	11,407.16	46,540.71	57,947.87	26,001
นิติศาสตร์	11,754.01	32,978.77	56,070.19	7,678
นิเทศศาสตร์	10,249.40	44,614.86	54,864.26	31,873
เภสัชศาสตร์	7,953.88	45,216.05	53,169.32	90,360
พาณิชยศาสตร์และการบัญชี	10,253.72	41,450.14	51,743.85	12,505
สถาปัตยกรรมศาสตร์	18,800.02	42,153.31	50,971.33	33,470
สหสาขาวิชาสรีรวิทยา	10,462.22	35,782.22	46,244.44	-
สหสาขาวิชาจุลชีววิทยาทางการแพทย์	9,490.00	35,647.00	45,164.00	-
วิศวกรรมศาสตร์	10,508.76	34,639.20	45,147.69	48,215
รัฐศาสตร์	9,455.56	34,736.56	44,192.11	16,506
อักษรศาสตร์	9,085.22	34,056.31	43,141.53	28,553
สหสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สภาวะแวดล้อม	8,547.14	33,303.62	41,850.76	-
เศรษฐศาสตร์	7,512.97	32,978.77	40,491.74	37,052
วิทยาศาสตร์	8,682.25	29,118.75	37,801.01	73,340
สหสาขาวิชาปิโตรเคมี	9,097.25	28,002.67	37,099.92	-
สหสาขาวิชาเภสัชวิทยา	6,585.00	26,030.00	32,615.00	-
รวม	10,215.00	39,699.64	49,914.64	-
สาขาสังคมศาสตร์	10,811.82	43,546.10	54,357.92	102,196
สาขามนุษยศาสตร์	9,281.88	38,799.48	48,081.37	-
สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ	9,750.31	34,366.32	44,116.64	21,271
สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ	8,893.34	31,802.88	40,696.23	-
รวม	10,215.00	39,699.64	49,914.64	-

* แหล่งที่มา : จากรายงานการวิจัยเรื่องค่าใช้จ่าย ราคานิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี 2524-2531 โดย สุชาติ

คณะ	ค่าใช้จ่ายเพื่อ การศึกษาโดยตรง รายหัวต่อปี	ค่าใช้จ่ายส่วน ตัวรายหัวต่อปี	ค่าใช้จ่ายใน การศึกษา รายหัวต่อปี
วิศวกรรมศาสตร์	8,090.00	74,060.00	82,150.00
ครุศาสตร์	12,702.46	59,020.08	71,722.54
อักษรศาสตร์	6,636.50	57,126.33	63,762.83
รวม	11,306.68	59,570.59	70,931.26

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาเมื่อปีการศึกษา 2530 ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ เสีย
ค่าใช้จ่ายในการศึกษารายหัวต่อปี จำนวน 54,317.83 บาท คิดเป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา
โดยตรงรายหัวต่อปี จำนวน 11,946.94 บาท และค่าใช้จ่ายส่วนตัวรายหัวต่อปี จำนวน
42,370.89 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา เมื่อแยกตามสาขาปรากฏผลดังนี้

สาขา	ค่าใช้จ่ายเพื่อ การศึกษาโดยตรง รายหัวต่อปี	ค่าใช้จ่ายส่วน ตัวรายหัวต่อปี	ค่าใช้จ่ายใน การศึกษา รายหัวต่อปี
สังคมศาสตร์	12,871.15	45,398.42	58,269.59
วิทยาศาสตร์กายภาพ	10,723.50	37,954.69	48,678.19
มนุษยศาสตร์	10,984.70	37,650.72	48,635.42
วิทยาศาสตร์ชีวภาพ	9,788.09	38,244.97	48,033.06
รวม	11,946.94	42,370.89	54,317.83

และถ้าพิจารณาเฉพาะค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ของแต่ละสาขา จะได้ผลดังนี้

สาขาสังคมศาสตร์	เสียค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์โดยเฉลี่ย	6,765.62 บาท
สาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ	เสียค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์โดยเฉลี่ย	6,181.25 บาท
สาขามนุษยศาสตร์	เสียค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์โดยเฉลี่ย	5,572.17 บาท
สาขาวิทยาศาสตร์กายภาพ	เสียค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์โดยเฉลี่ย	5,147.50 บาท
รวม		6,234.08 บาท

จากผลการวิเคราะห์ เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของผู้สำเร็จการศึกษา จำแนกตามสาขา เพศ สถานภาพ การสมรส ภูมิลำเนา สถานภาพการทำงาน และรายได้ ปรากฏผลดังนี้

ผู้สำเร็จการศึกษาทั้ง เพศชายและหญิง เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ที่แต่งงานแล้ว เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่ยัง เป็นโสด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่า ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผู้ที่ทำงานในขณะที่กำลัง ศึกษาอยู่จะ เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ส่วนผู้ที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 4,000 บาท เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีรายได้ต่อเดือน น้อยกว่า 4,000 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

3. ปัญหาด้านการเงิน

นิสิตระดับปริญญาโทบัณฑิต ส่วนใหญ่ร้อยละ 41.8 มีเงินใช้พอดีทุกเดือน และ ร้อยละ 22.5 มีเงินเหลือเก็บทุกเดือน ส่วนที่เหลือเป็นผู้ที่มีเงินไม่พอใช้ทุกเดือน และไม่พอใช้ บางเดือน ในกรณีเช่นนี้ วิธีที่ใช้แก้ปัญหาทางการเงิน คือ ขอยืมจากบิดามารดา และขอยืมจาก เพื่อน

นิสิตระดับปริญญาตรีบัณฑิต ส่วนมากมีเงินใช้พอดีทุกเดือน แต่ถ้าประสบปัญหา ทางการเงินมักจะแก้ปัญหา โดยการขอยืมจากบิดามารดา และขอยืมจาก เพื่อน เช่นเดียวกัน

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาตอบว่า ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ สถานภาพทางการเงินส่วนใหญ่ มีเงินใช้พอดีทุกเดือน แต่ถ้าหากประสบปัญหาทางการเงิน จะใช้วิธีแก้ปัญหา เช่นเดียวกับกลุ่มอื่น ๆ โดยการขอยืมจากบิดามารดา ขอยืมจากเพื่อน และทำงานพิเศษ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีข้อค้นพบที่น่าสนใจดังนี้

1. ในการสำรวจค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งคมที สูงสถิตานนท์ (2518: 4) ศึกษาไว้เมื่อปี 2518 พบว่าค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตโดยเฉลี่ยปีละ 12,116.41 บาท และเมื่อปี 2525 เพ็ญทิพย์ เกียรติกำจาย (2525: 38) ได้ศึกษาค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตบัณฑิตศึกษาสาขาพลศึกษาในประเทศไทย พบว่าค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนิสิตโดยเฉลี่ยปีละ 25,766.77 บาท ส่วนค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ผู้วิจัยสำรวจครั้งนี้ พบว่าในระดับปริญญาโทบัณฑิตค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตโดยเฉลี่ยปีละ 49,914.64 บาท โดยที่ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ยังไม่ได้รวมค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ เป็นแต่เพียงมีค่าใช้จ่ายในการเสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ ซึ่งโดยเฉลี่ยมีเพียงจำนวน 1,014.34 บาท จะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลากว่า 10 ปี นับจากปี 2518 ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตเพิ่มขึ้นประมาณ 4 เท่า และถ้านับจากปี 2526 ซึ่งมีช่วงระยะเวลาห่างกัน 6 ปี ค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตเพิ่มขึ้นประมาณ 2 เท่า การที่ค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตเพิ่มขึ้นอย่างมาก เช่นนี้มีสาเหตุหลายประการ คือ

ประการที่ 1 การเปลี่ยนแปลงอัตราค่าหน่วยกิตและค่าธรรมเนียมการศึกษา ซึ่งเปลี่ยนแปลง 2 ครั้ง คือ ครั้งแรกปี 2525 ค่าหน่วยกิตเดิมหน่วยกิตละ 75 บาท ได้เปลี่ยนเป็นหน่วยกิตละ 100 บาท และค่าบำรุงการศึกษาเทอมละ 100 บาท เพิ่มขึ้นเป็น 200 บาท และครั้งที่ 2 ปีการศึกษา 2529 เปลี่ยนแปลงอัตราค่าหน่วยกิตจากหน่วยกิตละ 100 บาท เป็นหน่วยกิตละ 200 บาท และค่าบำรุงการศึกษาจากเทอมละ 200 บาท เป็นเทอมละ 500 บาท นอกจากนี้ บางคณะ เช่น คณะนิติศาสตร์ยังเก็บค่าบำรุงการศึกษาพิเศษของคณะต่างหากอีก โดยเริ่มปีการศึกษา 2531 เก็บคนละ 2,000 บาท ต่อภาค ถ้าคิดต่อปีต้อง 4,000 บาท ส่วนคณะวิศวกรรมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี เก็บค่าเล่าเรียนคอมพิวเตอร์เพิ่มอีกเทอมละ 500 บาท

ประการที่ 2 ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่นิสิตใช้จ่ายในระหว่าง การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้เพิ่มค่าใช้จ่าย เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การศึกษา และค่าใช้จ่ายในการ ทำวิทยานิพนธ์ เฉพาะที่เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์ไปด้วย นอกจากนี้ ในการคิดค่าที่พักผู้วิจัยได้รวม ภาระการผ่อนส่งบ้าน หรือการจ่ายเงินช่วยเหลือในกรณีที่อยู่บ้านบิดามารดา หรือบ้านญาติพี่น้อง ส่วนค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ได้รวมภาระความรับผิดชอบภายในบ้าน เช่น ค่าน้ำค่าไฟ ค่าเลี้ยงดูบุตร ซึ่ง ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย สูงมากกว่าที่เคยมีผู้สำรวจไว้หลายเท่า

ประการที่ 3 เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้าน เศรษฐกิจของไทย ในระยะหลัง ๆ ประมาณปี 2529 - ปี 2530 จากรายงานสรุปภาวะ เศรษฐกิจ ครึ่งปีแรก 2531 (ธวัชชัย ยงกิตติกุล และ ธรรมลักษณ์ การพิเศษ 2531: 24) กล่าวว่า เศรษฐกิจปี 2530 ขยายตัวถึง ร้อยละ 7.1 โดยเฉพาะภาคอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.5 ส่วนทางด้านเกษตรกรรมภาวะ การผลิตขยายตัวเกือบทุกสาขา ซึ่งส่งผลกระทบต่อดัชนีราคาผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น ทำให้ราคาสินค้า ต่าง ๆ เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

จากสาเหตุทั้ง 3 ประการดังกล่าว จึงทำให้ค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยเฉลี่ยของนิสิต บัณฑิต ในระดับปริญญาโทบัณฑิตสูงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับตัวเลข ค่าใช้จ่ายที่มีผู้เคยศึกษาไว้ นอกจากนี้ เมื่อคิดค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการทำ วิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์ไว้ด้วย ค่าใช้จ่ายดังกล่าวจะเพิ่มขึ้น เป็นปีละ 54,317.83 บาท

สำหรับนิสิตระดับดุษฎีบัณฑิต ค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยเฉลี่ยปีละ 70,931.59 บาท ซึ่งเป็นจำนวนที่ค่อนข้างสูงมาก แต่เมื่อพิจารณาประเภทรายจ่ายที่นิสิตดุษฎีบัณฑิตใช้จ่ายแล้ว พบว่า เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงเฉลี่ยปีละ 11,360.68 บาท ซึ่งไม่แตกต่างจากระดับ มหาบัณฑิตมากนัก ($\bar{X} = 10,215.00$) ซึ่งแน่นอน เพราะบัณฑิตวิทยาลัย เก็บค่าหน่วยกิต ค่าลง ทะเบียน สำหรับบุคคล 2 กลุ่มนี้ ในอัตราเดียวกัน แต่ค่าใช้จ่ายส่วนที่แตกต่างกันมาก คือ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว โดยนิสิตดุษฎีบัณฑิต ใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยปีละ 59,570.59 บาท ส่วนนิสิต มหาบัณฑิต ใช้จ่ายส่วนตัวเฉลี่ยปีละ 39,699.64 บาท ปัจจัยที่ทำให้ค่าใช้จ่ายดังกล่าวแตกต่างกัน มากอาจจะ เนื่องมาจากนิสิตดุษฎีบัณฑิตส่วนใหญ่แต่งงานแล้ว มีรายได้มากกว่า 7,000 บาทต่อเดือน ทำให้มีอำนาจในการซื้อสูง และส่วนใหญ่อยู่บ้านตัวเองซึ่งบางคนมีภาระต้องผ่อนส่งบ้าน รับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับบุตร ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ ค่าใช้จ่ายของนิสิตดุษฎีบัณฑิตสูงกว่าค่าใช้จ่ายของนิสิตมหาบัณฑิตมาก

2. เมื่อเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัยตามสาขา พบว่า ระดับปริญญา
มหาบัณฑิต นิสิตบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงที่สุด ทั้งในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่าย
เพื่อการศึกษาโดยตรงและค่าใช้จ่ายส่วนตัว ในขณะที่นิสิตบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ เสียค่าใช้จ่าย
ในการศึกษาน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาที่ผู้สำเร็จการศึกษา
สาขาสังคมศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงที่สุด ในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ
เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยที่สุด เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณารายละเอียดของรายจ่ายแล้ว พบว่า
ทั้งนิสิตมหาบัณฑิต และผู้สำเร็จการศึกษา สาขาสังคมศาสตร์ เสียค่าอุปกรณ์การศึกษาค่าหน่วยกิต
มากกว่าสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าในสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพนั้น อุปกรณ์
เครื่องมือและวัสดุที่ใช้ในการเรียนต่าง ๆ รัฐจะเป็นผู้จ่ายให้มากกว่า ประกอบกับค่าอุปกรณ์
การศึกษา ผู้วิจัยหมายความรวมถึงค่าใช้จ่ายในการทำรายงาน ค่าพิมพ์ ค่าถ่ายเอกสารต่าง ๆ ซึ่ง
ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ โดยลักษณะการเรียนการสอนแล้ว สาขาสังคมศาสตร์ใช้จ่ายมากกว่าโดยเฉพาะ
คณะครุศาสตร์ และการที่ค่าหน่วยกิตสาขาสังคมศาสตร์มากกว่าสาขาอื่น ๆ สาเหตุมาจากการเก็บ
ค่าธรรมเนียมการศึกษาพิเศษของบางคณะทางสังคมศาสตร์ เช่น คณะนิติศาสตร์ เก็บค่าธรรมเนียม
การศึกษาพิเศษคนละ 4,000 บาทต่อปี คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีคนละ 1,000 บาทต่อปี
ซึ่งทั้ง 2 คณะนี้ มีนิสิตจำนวนมากจึงทำให้ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงของนิสิตบัณฑิตสาขา
สังคมศาสตร์แตกต่างจากสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพมาก นอกจากนี้หากจะพิจารณาค่าใช้จ่ายส่วนตัว
พบว่า นิสิตบัณฑิต และผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว สาขาสังคมศาสตร์ใช้จ่ายส่วนตัวมากกว่าสาขา
วิทยาศาสตร์ชีวภาพทุกประเภทรายจ่าย โดยเฉพาะค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ค่าอาหาร และค่าพาหนะ ซึ่ง
อาจจะ เป็นเพราะลักษณะนิสิตบัณฑิตสาขาสังคมศาสตร์ส่วนใหญ่ทำงานแล้ว ต้องติดต่อกับคนในสังคม
ค่าใช้จ่ายส่วนที่เรียกว่าภาษีสังคมจึงมีมาก นอกจากนี้นิสิตบัณฑิตสาขาวิทยาศาสตร์ชีวภาพส่วนใหญ่
ยังไม่ได้ทำงาน และ เป็นนิสิตที่ได้รับทุนอุดหนุนการศึกษามากกว่าสาขาสังคมศาสตร์ จึงทำให้ใช้จ่าย
อย่างประหยัดมากกว่า

และ เมื่อพิจารณาแยกคณะแล้วพบว่าคณะทันตแพทยศาสตร์ เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษา
มากที่สุด รองลงมาคือคณะครุศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ โดยที่คณะทันตแพทยศาสตร์ เสียค่าใช้จ่าย
เพื่อการศึกษาโดยตรงน้อยกว่าคณะครุศาสตร์ และคณะนิติศาสตร์ แต่เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากกว่า
โดยเฉพาะค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพราะมีรายได้มาก อำนวยในการซื้อสินค้าและบริการ เพื่อ
ความสะดวกสบายจึงมีมาก คณะที่เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาน้อยที่สุด คือ สหสาขาวิชา เกษตรวิทยา

ซึ่งเสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ทั้งในส่วนที่เป็นค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงและค่าใช้จ่ายส่วนตัว และเมื่อพิจารณาตามประเภทรายจ่ายแล้ว พบว่า นิสิตบัณฑิตสหสาขาวิชา เกษัตริย์วิทยา เสียค่าหน่วยกิตน้อยที่สุด และไม่มีค่าใช้จ่ายเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การศึกษา ค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจาก เป็นสาขาวิชาที่เปิดสอน เป็นปีแรก จึงทำให้นิสิตลงทะเบียน เรียนวิชาต่าง ๆ น้อย และยังไม่มียค่าใช้จ่ายทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวข้างต้น ส่วนในด้านค่าใช้จ่ายส่วนตัว ที่น้อยกว่า คณะอื่น ๆ นั้น อาจจะเป็น เพราะนิสิตบัณฑิตสาขานี้มีจำนวนน้อย และส่วนมากทำงานรับราชการ จึงต้องใช้จ่ายอย่างประหยัด

3. ในการ เปรียบ เทียบค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามเพศนั้น ระดับปริญญาโทบัณฑิต นิสิตบัณฑิตชาย เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่านิสิตบัณฑิตหญิง โดยที่นิสิตบัณฑิตชาย เสียค่าใช้จ่ายทุกประเภทสูงกว่านิสิตบัณฑิตหญิง โดยเฉพาะค่าอาหาร ค่าที่พัก และค่าพาหนะ ยกเว้นค่าเสื้อผ้าเท่านั้นที่นิสิตบัณฑิตหญิงใช้จ่ายมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชนิกา ศิลปอนันต์ จุฑา ฉัตรคุปต์ (2517: 4) และคมที สูงสถิตานนท์ (2518: 53) ที่พบว่านิสิตชาย เสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวมากกว่านิสิตหญิง

แต่จากการวิเคราะห์ เปรียบ เทียบค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา พบว่า ค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษา เพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เพ็ญทิพย์ เพ็ญศิริกำจาย (2525: 28) จากผลการวิจัยที่แตกต่างกันนี้ ถ้า ประเมินจากสภาพความจริงแล้ว นิสิตบัณฑิตชายน่าจะใช้จ่ายมากกว่านิสิตบัณฑิตหญิง โดยเฉพาะอย่างยิ่งค่าใช้จ่ายส่วนตัว ประเภทค่าอาหารและค่ากิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจนั้น ตามปกติเพศชาย จะใช้จ่ายมากกว่าหญิงอยู่แล้ว ส่วนเรื่องค่าที่พัก ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ เพศชายอาจจะต้องรับภาระ ผ่อนส่งบ้าน เป็นผู้จ่ายค่าเลี้ยงดูบุตร จ่ายค่าใช้จ่ายภายในบ้าน ให้ความอุปการะพ่อแม่ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้โดยทั่วไปแล้ว เพศชายจะเป็นผู้จ่ายมากกว่าเพศหญิง ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้เป็นจำนวนเงินที่ค่อนข้างมาก จึงทำให้ค่าใช้จ่ายของ เพศชายสูงกว่าค่าใช้จ่ายของหญิง(ดูภาคผนวก ก ตารางที่ 1)

4. ในการ เปรียบ เทียบค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่า ในระดับปริญญาโทบัณฑิต นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยที่แต่งงานแล้ว เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่เป็นโสด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ เปรียบ เทียบค่าใช้จ่ายในการศึกษาของผู้สำเร็จการศึกษาที่พบว่า ผู้ที่แต่งงานแล้ว เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่เป็นโสด เช่น เดียวกัน แต่ผลการวิจัยนี้ตรงกันข้ามกับผลการวิจัยของคมที สูงสถิตานนท์ (2518: 54) และ เพ็ญทิพย์ เกียรติกำจาย (2526: 42)

ที่พบว่านิสิตบัณฑิตที่เป็น โสด และแต่งงานแล้วเสียค่าใช้จ่ายส่วนตัวไม่แตกต่างกัน สาเหตุที่ผลการวิจัยครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่มีผู้เคยศึกษาไว้แล้ว เพราะมีความแตกต่างกันเกี่ยวกับ ค่าใช้จ่ายประเภทค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่การวิจัยครั้งนี้ได้รวมค่าผ่อนส่งบ้าน ค่าใช้จ่ายภายในบ้าน และค่าใช้จ่ายที่สำคัญ คือค่าเลี้ยงดูบุตรไว้ในค่าใช้จ่ายส่วนตัวด้วย ซึ่งค่าใช้จ่ายเหล่านี้ ผู้ที่แต่งงานแล้วโดยปกติจะใช้จ่ายมากกว่าผู้ที่ เป็น โสด ดังนั้นผู้ที่แต่งงานแล้ว จึงน่าที่จะเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาโดยเฉพาะค่าใช้จ่ายในเรื่องส่วนตัวมากกว่าผู้ที่ เป็น โสด (ดูภาคผนวก ก ตารางที่ 1 และ 2)

5. จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามภูมิลำเนา พบว่าในระดับปริญญาโทบัณฑิตนิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร และผู้สำเร็จการศึกษาที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดก็เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกัน ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของคณทิ สูงสถิตานนท์ (2518: 54) แต่ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของเพ็ญทิพย์ เกียรติกำจาย (2526: 42) ที่พบว่า ค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดไม่แตกต่างกัน หากพิจารณาตามสภาพความเป็นจริงแล้วผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด เมื่อมาศึกษาในกรุงเทพมหานคร จะต้องเสียค่าที่พัก ค่าอาหาร ตลอดทั้งวัน ค่าพาหนะ เดินทางกลับภูมิลำเนา ค่าใช้จ่ายนี้เป็นค่าใช้จ่ายส่วนเกินที่ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดจะต้องใช้มากกว่าผู้ที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร ยกเว้นค่าที่พักที่ผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในกรุงเทพมหานครจะจ่ายมากกว่า เพราะรวมค่าผ่อนบ้านไว้ด้วย นอกจากนี้ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอุปกรณ์การศึกษาซึ่งรวมค่าใช้จ่ายในการทำรายงาน ค่าถ่ายเอกสารต่าง ๆ เป็นต้น ผู้ที่มีภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานคร และถ้าทำงานด้วยค่าใช้จ่ายส่วนนี้อาจจะเสียน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เพราะบางครั้งอาจจะมึบริการด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ ในสถานที่ทำงาน เอื้ออำนวยความสะดวกให้ ทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายประเภทนี้ลงไปได้

6. จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามสถานภาพการทำงาน พบว่า ระดับปริญญาโทบัณฑิต ผู้ที่ทำงานแล้วเสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่ยังไม่ได้ทำงาน ทั้งค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรง และค่าใช้จ่ายส่วนตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่าใช้จ่ายส่วนตัวประเภทค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และค่าพาหนะ ที่ผู้ทำงานแล้วใช้จ่ายสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงานสูงมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากผู้ทำงานแล้ว ถ้าอยู่บ้านบิดามารดาอาจจะต้องจ่ายเงินช่วยเหลือบ้าง หรือมีภาระต้องผ่อนส่งบ้าน ต้องจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดามารดา หรือผู้ที่อยู่ในปกครองรับผิดชอบค่าใช้จ่ายภายในบ้าน เป็นต้น ซึ่งค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เหล่านี้ผู้ที่ยังไม่ได้ทำงานจะไม่ต้องรับผิดชอบ จึงทำให้ผู้ทำงานแล้วเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่าผู้ที่ไม่ได้ทำงาน (ดูภาคผนวก ก ตารางที่ 1 และ 2)

สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ผู้ที่ทำงาน เสียค่าใช้จ่ายทางการศึกษาทั้งหมดสูงกว่า ผู้ที่ไม่ได้ทำงาน เช่นเดียวกัน

7. จากการเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตามรายได้ พบว่า ระดับปริญญาโทบัณฑิตที่มีรายได้มากกว่า 4,000 บาทต่อเดือน เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาทต่อเดือน เช่นเดียวกับกับผู้สำเร็จการศึกษาแล้วที่มีรายได้มากกว่า 4,000 บาทต่อเดือน เสียค่าใช้จ่ายในการศึกษาสูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อยกว่า 4,000 บาทต่อเดือน ซึ่งผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้ถูกต้องตามหลัก เศรษฐศาสตร์ที่ว่าผู้มีรายได้มากย่อมมีอำนาจในการซื้อบริการมากกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย โดยเฉพาะในเรื่องที่ให้ความสะดวกสบาย เช่นค่าที่พัก ค่าอาหาร ค่าพาหนะ เป็นต้น

8. ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของผู้สำเร็จการศึกษา ค่าใช้จ่ายที่สำคัญประเภทหนึ่ง คือ ค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ พบว่า สาขาสังคมศาสตร์เสียค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์มากที่สุด ส่วนสาขาวิทยาศาสตร์กายภาพเสียเงินน้อยที่สุด ที่เป็นเช่นนี้อาจจะมีสาเหตุมาจาก การวิจัยทางสังคมศาสตร์ส่วนมาก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยต้องสร้างและพัฒนาขึ้นเองแล้ว จึงส่งไปเก็บข้อมูลตามสถานที่ต่าง ๆ ใกล้เคียง ใกล้บ้าง บางครั้งผู้วิจัยอาจจะไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง แต่บางครั้งจัดส่งแบบสอบถามไปให้กลุ่มตัวอย่างทางไปรษณีย์ และให้ตอบกลับมา ถ้ากลุ่มตัวอย่างมีมากค่าใช้จ่ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจะมากตามไปด้วย สำหรับการวิจัยทางด้านวิทยาศาสตร์กายภาพนั้น ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ซึ่งปฏิบัติกันในห้องทดลอง หรือภาคสนามบ้าง แต่อุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองส่วนมากแต่ละภาควิชาจะมีอยู่แล้ว ค่าใช้จ่ายที่นิสิตต้องจ่ายเองจะเป็นค่าวัสดุวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีราคาถูกบ้างแพงบ้าง แล้วแต่ งานวิจัยของแต่ละคน อีกประการหนึ่งงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ส่วนมากมีจำนวนหน้ามากกว่างานวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งจำนวนหน้าที่มากกว่ากันนี้มีผลทำให้ค่าจ้างพิมพ์ และค่าถ่ายเอกสารมากขึ้นด้วย และที่สำคัญผู้ที่ทำวิทยานิพนธ์จะได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัยตาม เกณฑ์การให้ทุนอุดหนุนการวิจัยระหว่างสาขาสังคมศาสตร์ และสาขาวิทยาศาสตร์ที่แตกต่างกันมาก โดยสาขาทางวิทยาศาสตร์ จะได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยมากกว่าสาขาสังคมศาสตร์ โดยเฉลี่ยอย่างน้อย 1.5 เท่าตัว จึงทำให้ค่าใช้จ่ายส่วนนี้ของสาขาวิทยาศาสตร์ลดน้อยลง

9. จากการวิเคราะห์ปัญหาด้านการเงินของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พบว่านิสิตบัณฑิตทั้งระดับปริญญาโทบัณฑิต ศึกษานิเทศศาสตร์ และผู้สำเร็จการศึกษา ส่วนใหญ่มีเงินใช้พอดี ทุกเดือน และประมาณครึ่งหนึ่งของผู้ตอบแบบสอบถามที่ไม่เคยประสบปัญหาการเงิน ยกเว้นระดับ ศึกษานิเทศศาสตร์ร้อยละ 67.6 เคยประสบปัญหาการเงิน ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจากนิสิตศึกษานิเทศศาสตร์ส่วนใหญ่ หน้าที่การเงินที่ต้องรับผิดชอบมาก เป็นผู้ใหญ่ในสังคม มีภาระรับผิดชอบต่อครอบครัวมาก ซึ่งตามปกติ ค่าใช้จ่ายเหล่านี้มากอยู่แล้ว เมื่อมาศึกษาต่อซึ่งมีค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงเพิ่มขึ้นไปอีก จึง อาจจะทำให้เกิดประสบปัญหาทางการเงินได้

กล่าวโดยสรุปในการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิต ทั้งในระดับปริญญาโทบัณฑิต ศึกษานิเทศศาสตร์ และผู้สำเร็จการศึกษาแล้ว ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรง ของทั้ง 2 กลุ่ม ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษาโดยตรงระดับปริญญาโทบัณฑิต เฉลี่ยปีละ 10,215.00 บาท ศึกษานิเทศศาสตร์ เฉลี่ยปีละ 11,360.68 บาท และผู้สำเร็จ การศึกษาโดยเฉลี่ยจำนวน 11,946.94 บาท (มีค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์รวมอยู่ด้วย จำนวน 6,234.08 บาท แต่ถ้าไม่รวมค่าใช้จ่ายในการทำวิทยานิพนธ์ ค่าใช้จ่ายส่วนนี้จะแตกต่างจาก 2 กลุ่มแรกมาก เพราะใช้อัตราค่าหน่วยกิตเต็ม ซึ่งกล่าวไว้แล้ว) ค่าใช้จ่ายส่วนที่นิสิตบัณฑิตวิทยาลัย จ่ายมากคือ ค่าใช้จ่ายส่วนตัว ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่ได้มาศึกษา ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ก็ยังคงต้องจ่ายอยู่

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้ เป็นข้อมูลในการวางแผนการใช้เงิน เพื่อการศึกษาให้สอดคล้องเหมาะสมกับสถานภาพของแต่ละคน
2. สำหรับคณะต่าง ๆ หรือเจ้าของหลักสูตร ผลการวิจัยนี้จะ เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาการจัดเก็บค่าธรรมเนียมพิเศษต่าง ๆ ตลอดจนการให้บริการด้านจัดหาวัสดุอุปกรณ์ การศึกษา ตำราต่าง ๆ ให้แก่นิสิตบัณฑิตวิทยาลัยต่อไปด้วย
3. สำหรับบัณฑิตวิทยาลัย ผลการวิจัยนี้ จะเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาการจัดสรร เงินทุนอุดหนุนต่าง ๆ ให้แก่คณะเพื่อนำไปใช้สนับสนุนการเรียนการสอน ใช้ประกอบการพิจารณาให้ ทุนอุดหนุนการศึกษา และทุนอุดหนุนการวิจัยแก่นิสิต ตลอดจนใช้ประกอบการพิจารณาการขึ้นค่า ธรรมเนียมการศึกษา ค่าหน่วยกิต และใช้ในการวางแผนการลงทุนทางการศึกษาในด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย

4. สำหรับทบวงมหาวิทยาลัย ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประกอบการพิจารณาจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษา ในแต่ละสาขาโดยทบวงมหาวิทยาลัยควรที่จะได้คำนึงถึงค่าใช้จ่ายในส่วนที่ผู้เรียนต้องจ่ายด้วย นอกจากนี้ยังใช้เป็นข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างสถาบันต่าง ๆ เพื่อการวางแผนทางการศึกษาต่อไป

5. สำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าใช้จ่ายของนิสิตบัณฑิตวิทยาลัย ระหว่างสถาบันต่าง ๆ เพื่อจะทำให้ทราบความแตกต่างของค่าใช้จ่ายในการศึกษาของแต่ละสถาบัน ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่สนใจจะศึกษาต่อในระดับนี้ตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ น่าจะได้ศึกษาให้ลึกลงไปถึงแนวโน้มของรูปแบบการเรียนการสอนและการทำวิทยานิพนธ์อีกด้วย